

Fel rode lippen van schoorsteen?

Elk jaar weer viereen miljoenen Nederlanders op 5 december een nogal eigenaardig en oubollig kinderfeest. De hoofdrollen in dat feest zijn weggelegd voor een oude, witte, wijze, strenge, op een paard zittende christelijke pseudo-heilige, met een lange baard en een mijter, en een aantal domme, olijke, kinderlijk in het rond springende pseudo-zwarte knechten, met dikke lippen, kroeshaar, grote oorringen, en een kostuum dat doet denken aan huisbedienden van eeuwen geleden.

Miljoenen Nederlanders zijn dol op het feest. Wie er kritiek op levert, tast hun zelfbeeld aan, hun gevoel van Nederlander zijn. Wie het aanvalt, kan rekenen op hun tomeloze ergernis en woede. Het feest van Sinterklaas en Zwarte Piet wordt beschouwd als het boegbeeld van de veronderstelde Nederlandse cultuur. Buitenstaanders en buitenlanders moeten met hun poten van die traditie afblijven, zo vinden ze. Met hun emotionele en religieus aandoende verering van de oudhollandse allerheiligendag van 5 december lijken miljoenen Nederlanders soms wel wat op godsdienstwaaninnigen.

In de jaren 80 en 90 van de vorige eeuw had de strijd tegen racisme flink wat invloed, meer dan nu in elk geval. Vooral zwarte Nederlanders voerden toen actie tegen Zwarte Piet, de zwarte knecht van de witte baas, de racistische karikatuur die is overgebleven uit de koloniale tijd en elk jaar opnieuw wordt gereproduceerd. Maar gelukkig is de strijd tegen dit racisme de laatste jaren weer wat opgeleaid, mede door toedoen van een kritisch project van de kunstenaars Annette Krauss en Petra Bauer. Hoewel een minderheid, blijken er in Nederland toch flink wat Sint en Piet-critici rond te lopen. Zo probeerde een man op 5 december 2009 in Deventer een Zwarte Piet met een spons af te schminken en weer wit te maken. Een mooie symbolische actie tegen de blackface-traditie, een soort racistische travestie waarbij witten zich zwart schminken om de rol van de domme, primitieve en dansende "neger" te kunnen spelen. Stel je eens voor dat dit zou leiden tot een heuse beweging van activisten die jaarlijks in december massaal met doeken en sponzen Zwarte Pieten gaan afschminken. In Amsterdam-Zuidoost hebben veel ouders uit de Surinaamse en Antilliaanse hoek al jarenlang geen zin om hun kinderen te confronteren met het Zwarte Piet-racisme. Ze proberen dan om een alternatief anti-racistisch kinderfeest te organiseren. Er broeit kennelijk wat. Zo sprak onlangs ook de bekende zangeres Anouk zich in het openbaar uit tegen "het racistische baggerfeest" van Sint en Piet.

Op 3 december ging de [film](#) "Read the masks. Tradition is not given" van Krauss en Bauer in Utrecht in première. In 2008 werd hun [protestmars](#) tegen Zwarte Piet [afgelast](#) wegens massale [scheldpartijen en bedreigingen](#). Dankzij de film laaide de discussie over het feest in de media onlangs weer wat op. "Is Zwarte Piet een racistisch fenomeen?", vroeg Volkskrant-journalist Peter de Graaf aan historicus Albert van der Zeijden, medewerker van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur. "Nee, Zwarte Piet heeft van oorsprong niets te maken met een zwarte slaaf of het koloniale verleden. Sterker nog, de eerste knechten van Sint waren blank", aldus de Sinterklaas-deskundige. "Maar Sinterklaas is ook de spiegel van de samenleving", moest hij toegeven. "Na de oorlog ging Zwarte Piet onbeholpen praten en kreeg hij kroeshaar met dikke lippen. Dat kan best met het koloniale verleden te maken hebben. In de hoofden van mensen is de knechtenrol meer voor

zwarten dan voor blanken.” Met andere woorden: volgens de historicus heeft de figuur Zwarte Piet na de Tweede Wereldoorlog nog een extra racistisch tintje gekregen. Zeker gezien die koloniale opwaardering van net 60 jaar geleden zou het niet moeilijk moeten zijn om hem af te schaffen. Maar volgens de meeste Nederlanders moeten de critici niet zeuren. Het feest zou nu eenmaal “onze” oude traditie en [“onze” cultuur](#) zijn. Punt uit. En daarom zou Zwarte Piet niet mogen worden afgeschaft. Gelukkig is in de loop van de menselijke geschiedenis gebleken dat lang niet iedereen dit soort bekrompen redeneringen aanhangt. Op de eeuwenlange traditie van vrouwenonderdrukking en homohaat is terecht veel kritiek geleverd. Op die cultuur zijn veel mensen niet trots meer. Waarom dan wel op de koloniale traditie van Zwarte Piet?

Harry Westerink